

Pau Riba: «Em considero un narrador, m'interessa explicar històries»

Parlem amb l'artista sobre la seva dilatada trajectòria i els seus projectes més recents

Pau Riba | Juan Miguel Morales

Pau Riba és el personatge més iconoclasta de la música en català. La seva biografia està farcida d'anècdotes que, per si mateixes, expliquen l'evolució de la societat catalana dels darrers 50 anys i mostren la dimensió artística, humana i provocadora del personatge. Repudiat per la part més conservadora d'Els Setze Jutges, va contribuir a la creació del **Grup de Folk**. I com **Bob Dylan** a Newport, va trencar amb el folk acústic i es va decantar pel rock elèctric amb l'indispensable doble àlbum *Dioptria* (Concèntric, 1969 i 1970). Al desembre va anunciar que patia un càncer de pàncrees. Obstinat a guanyar la malaltia amb teràpies ortodoxes i no tant, ha afluixat el ritme però segueix, tranquil i optimista, amb projectes de present i de futur, entre els quals un llibre i un disc, amb l'**Orchestra Fireluche**.

La conversa té lloc a Barcelona, just a l'edifici on vivien els teus avis poetes, Carles Riba i Clementina Arderiu, davant del Pont de Vallcarca. Què en recordes? Hi anàveu per Nadal o per Reis?

No recordo passar cap Nadal amb ells, perquè hi anàvem sobretot per Reis. El dia 6 al matí ens despertàvem a casa nostra i trobàvem els regals. I quan ja havíem estripat els papers d'embolcar i els havíem obert tots, sortíem a fer la gira per veure què ens havien portat a casa d'uns avis i dels

altres avis...

Amb ells vas tenir el teu primer contacte amb la música?

Sí, va ser sobretot amb la besàvia Neus, que era la mare de l'àvia Tina. Ell em cantava cançons infantils, em feia fer equilibris? Mentre jo jugava amb la iaia, l'avi Carles escoltava música clàssica de **Schumann**, de **Bach** i del que fes falta.

I teníeu algun altre instrument?

L'àvia tocava una mica el piano i també hi havia un harmòni, que s'havia de manjar mentre el tocàvem i tenia uns botons on posava 'flabiol', 'fagot'... Jo m'ho passava millor amb la besàvia i les seves cançons tradicionals que amb els avis.

Amb el 'Dioptria' vas posar de manifest el teu enfrontament amb el concepte de la família. Però amb els anys et vas reconciliar amb els avis i vas assumir el paper que havien tingut en la cultura catalana?

Sí, això ho vaig voler evidenciar en el disc *De Riba a Riba* (Taller de Músics, 1993, amb la **Big Ensemble del Taller de Músics**). Va passar gràcies a una amiga meua feminista que reivindicava l'obra de la meua àvia. Em va insistir que l'àvia havia viscut sempre a l'ombra del meu avi i que li havia costat molt poder escriure i publicar els seus poemes.

Primer vas musicar els poemes de l'àvia i després els de l'avi?

Sí, i curiosament, hi ha una quantitat de poemes de l'àvia Tina que es diuen 'cançó': "Cançó d'abril", "Cançó del risc"... Em vaig posar a musicar uns quants escrits de l'àvia i després vaig plantejar-me de seguir amb els de l'avi. Jo sempre havia trobat els seus textos molt abstrusos i abstractes, amb una manera de versificar molt complexa. Però els vaig estudiar a fons i després de tot aquest procés em vaig acabar reconciliant amb ells. En realitat, darrere el meu enfrontament amb els avis hi havia un repte personal; la qüestió era que havia de defensar la meua pròpia personalitat, defensar el meu nom i defensar la meua identitat com a ésser. Sempre em deien: "Ah, tu ets el net de Carles Riba. Molt bo, el teu avi?". Vaig haver de matar el pare i després vaig haver de matar l'avi!

I mirant cap a la teua descendència, creus que el teu fill Caïm Riba també t'ha hagut de matar a tu per reivindicar la seva pròpia personalitat artística?

Jo crec que sí, que ell em deu voler matar a mi? Fa unes setmanes, al programa *FAQS* de TV3 vaig ser una mica dur i poc gentil amb ell. Si aquesta entrevista serveix per demanar disculpes, ho agrairé.

Ell algun cop ha dit que li agradaria retrobar-se amb tu, i potser que diguessis que una part de la teua manera de fer segueix en la seva música?

Sí, sí... Tenim un conflicte per desentrellar, però crec que ens en sortirem. En **Caïm** porta els meus gens, però som de dues generacions molt diferents. Han canviat molt les modes, han canviat els mètodes de fer música? i ell està en un altre espai en el qual jo pràcticament no he entrat. M'he quedat a casa. La feina artística de les noves generacions és continuar endavant.

Pau Riba Foto: Juan Miguel Morales

Notes el teu mestratge en altres músics o grups de l'escena catalana?

No m'hi fixo. El cert és que escolto molt poca música i estic molt poc al dia del que s'està fent ara mateix.

Els autors del millor disc de l'any segons la crítica, La Ludwig Band, han reivindicat Pau Riba i Bob Dylan.

No m'estranya gens. És com reivindicar el *big bang*, el començament del moviment actual. Abans de nosaltres no hi havia res.

Enderrock va elegir 'Dioptria' com el millor disc de la música popular en català de la història. Hi ha algun altre treball teu que t'agradaria que fos recordat en aquest mateix nivell?

Crec que *Jo, la donya i el gripau* (Edigsa, 1971) és una joia, tota una relíquia. És un disc completament insòlit, enregistrat completament a Formentera, que té una música autènticament popular encara que l'hagi fet jo, que sintetitza l'esperit del poble, de la terra, de la raça. Pel que fa al valor del *Dioptria*, crec que ve per la banda rockera, pel rock'n'roll. En aquest país sempre s'ha fet música poc rockera i, en canvi, penso que el rock és la música més potent del segle XX.

Alguna vegada has dit que, en certa manera, 'Jo, la donya i el gripau' és la tercera part del 'Dioptria'.

Sí, es pot arribar a entendre aquest conjunt com una obra unitària que engloba els tres discos. És un trànsit del rock urbà a la natura. Al primer disc hi ha el rock que tira bombes contra la burgesia, al segon hi ha un acostament a la natura i un so més natural i amable, i el tercer arriba a l'arrel profunda de la nostra manera de ser.

En aquest procés, Formentera va ser clau?

Tenia la idea del retorn a la natura, però no només per anar-hi a passejar; un retorn a la natura de

veritat, que incloïa el naixement dels meus dos primers fills, amb uns parts totalment naturals. A Formentera hi vam anar sobretot buscant aquesta idea. Quan vam arribar a l'illa la Mercè ja estava a punt de parir i al cap d'un parell de mesos, ja havia nascut el Pauet. I vaig voler que fos natural d'una manera festiva i col·lectiva.

Per què ho volies d'aquesta manera?

Era una reivindicació contra els parts hospitalaris, amb epidurals, calmants, episiotomies? Estava en contra d'aquest muntatge que, en definitiva, és bastant sanguinari i similar a una granja de pollastres. A més, els parts poden durar moltes hores, però els metges i les infermeres tenen pressa i han de fer relleus dels torns? I llavors què fan? Deixen les dones amb les cames obertes i marxen? Moltes vegades, la solució és fer una cesària i endavant. Pim pam! Hi va haver una època en què hi havia un excés de cesàries i era sobretot per aquest motiu. Es va començar a menjar el tarro a les dones que així era més ràpid i senzill, i que d'aquesta manera patien menys. Jo he estat sempre absolutament en contra de tota aquesta entabanada de la indústria farmacohospitalària, que imposa una manera de fer prenent com a base únicament la seva comoditat.

Pau Riba Foto: Foto d'arxiu

Uns anys després, el 1995, la Mercè Pastor va morir de sida. Ja estàveu separats, però com et va afectar?

Feia molts anys que estàvem separats i que ella vivia amb un altre home. Vaig anar a acomiadar-me'n. En aquella època hi havia el síndrome de la sida, que va començar a afectar molta gent, però no hi havia informació. Teníem uns costums que afavorien els contagis, i no érem conscients que propagàvem una malaltia mortal. Hi va haver una gran escabetsxada, va ser horrorós. Van morir molts companys i molts coneguts. La sida va afectar més els ionquis que la resta? Jo també

m'havia ficat heroïna, però va arribar un moment en què no me n'agradaven els efectes secundaris i, per sort, vaig agafar una hepatitis. Me'n vaig anar a casa ma mare perquè em cuessin i per oblidar-me de tot. I a partir d'aquell moment ja no vaig voler saber-ne res més, de l'heroïna. En canvi la Mercè va continuar i al final va acabar agafant la sida.

Al marge de l'heroïna, quina relació has tingut amb les drogues?

La marihuana és la meva droga particular, és la meva xocolatina. Els porros no són tan addictius i no acaben provocant uns problemes tan evidents.

LA NOVA CANÇÓ I...

Hem llegit les galerades del nou llibre, de títol provisional 'Música icono-clàssica: Història de la música del segle XX' (Males Herbes, 2022), on dius que Lluís Llach és el fluxista català número u. Què vols dir?

P.R: És una referència al moviment artístic Fluxus, que va sorgir als Estats Units als anys seixanta i setanta i que es dedicava a la demolició dels pianos. Feien tota mena de *happenings* per carregar-se l'instrument. I dic això perquè **Lluís Llach** anava pel món amb un piano elèctric, però a l'escenari hi posava una carcassa de fullola imitant un piano de veritat. És un gran fluxista!

En general sempre has estat molt crític amb la Nova Cançó. Per què?

Tenia una estètica petitburgesa que no m'agradava gens. Era un refús general, tant ètic com estètic, cap la Nova Cançó. Els del **Grup de Folk** vam enfocar la nostra història des d'un punt de vista molt diferent. Ells eren una cosa tancada i autocomplaent, i en canvi nosaltres ens obríem a cançons d'arreu del món, a altres sons i també a altres estètiques. A més, fèiem participar la gent, usàvem tota mena d'instruments, actuàvem junts, baixàvem de l'escenari per interaccionar amb el públic... Era una manera molt diferent d'afrontar cada concert. Recordo perfectament que Els Setze Jutges es disposaven en semicercle, cadascú amb la seva cadirera i anaven dient ?ara et toca a tu'...

Pau Riba Foto: Juan Miguel Morales

En canvi a Raimon i a Pi de la Serra sí que els salves de la crema general.

És que **Pi de la Serra** és un rocker. Va ser el primer a fer rock'n'roll en català i per això ja era un cas a part. I pel que fa a **Raimon**, no té res a veure amb tota aquesta història. Jo el veig molt més proper al món a les festes de moros i cristians. La seva estètica és totalment diferent, impregnada d'un aire mossàrab que no tenia res a veure amb **Georges Brassens** ni amb **Jacques Brel** ni amb cap dels cantautors francesos d'aquella època. ?S'enduïen veus d'infants?' [cantusseja la "Cançó de capvespre", de **Raimon**, un poema musicat de Salvador Espriu]. Fixa't, això sona com una cançó mossàrab!

Després de molts anys allunyats, aquest desembre vas coincidir amb Toti Soler, en el darrer concert d'Ovidi4, a L'Atlàntida de Vic. Com ho vas viure?

Amb molta felicitat. Vam fer "Al matí just a trenc d'alba", aquella cançó que parla d'un tripi que vam compartir a la platja de Castelldefels. Va estar molt bé perquè hem passat un temps molt allunyats. Va ser una felicitat coincidència, un gran moment.

En Toti va participar al primer 'Dioptria' amb els Om i ja havia començat a treballar en el segon. Tu has arribat a escoltar-ho?

Sí, em va passar una cinta on hi havia tres o quatre cançons embastades. Recordo que hi havia la "Cançó 7a en colors"... però el que em va passar no era definitiu.

Tu ja estaves en un altre món?

Va passar que em vaig enamorar de la música del guitarrista **José Manuel Brabo** i del seu grup **Música Dispersa**? i em vaig acabar dispersant.

Si fos ara, gravaries una segona part rockera amb els Om?

No. No es poden fer aquests plantejaments. Fa més de cinquanta anys... Estic content d'haver-lo gravat com el vam fer.

Pau Riba Foto: Juan Miguel Morales

Dius que el Grup de Folk era 'desobediència civil'. La gent hauria de ser més activa amb tot el que està passant?

I tant! La gent hauria de saber què és el que importa i què no. I no formar part perquè sí de lleis i normes imposades. Si no s'hi està d'acord, cal més desobediència civil.

Segueixes la política catalana? El procés i la imposició del castellà?

El que passa amb la política catalana em sembla folklore. Sempre es necessita que hi hagi caliuet per anar fent bullir l'olla. Que si ens deixen, que si no ens deixen, que si el català es perdrà... No crec en tot això. Jo no soc polític, passo de la política. No m'interessa gens. Ja s'ho faran.

També tens altres projectes a mitges, com ara un disc amb Mau Boada (Esperit!) i El Petit de Cal Eril, gravat i no publicat.

El problema és que tots tenim moltes coses a fer i no hem trobat el moment per publicar-lo. No es tracta de quedar un dia i presentar-lo, sinó que s'hauria de muntar una gira. Ja el tenim gravat des del 2016 i també tenim un parell de vídeos fets, que vam rodar fins i tot abans que el disc.

UN CRANC AL PÀNCREES

A principi de desembre vas fer públic a les xarxes que pateixes un càncer de pàncrees. D'altres prefereixen tancar-se en un mateix i aïllar-se, en canvi tu ho has volgut compartir. Per què?

Vaig pensar que amagar-ho no tenia sentit. La gent propera es mereixia saber on soc i què m'està passant.

Penses en la mort?

He fet elucubracions intel·lectuals sobre el que és la vida i la mort, però no hi penso. Al contrari, soc molt optimista. De fet, m'agradaria dir que no em moriré mai, però posaria un topall als 100 anys, per exemple, o als 120.

Tens projectes per fer fins als 100 anys?

Sí! Tinc moltes carpetes amb projectes apilades a casa. Alguns són meus, altres han sorgit amb altra gent, fa poc em van proposar una col·laboració setmanal a un diari...

És veritat que t'agradaria morir cantant a dalt d'un escenari?

És una manera de dir que no penso retirar-me ni abandonar el meu paper de jovenet que es dedica a la música. Ho sento d'aquesta manera i així és la meva vida. No em cal haver de justificar-ho. Penso morir cantant, amb els peus a l'escenari. No deixa de ser una manera de dir...

Pau Riba Foto: Juan Miguel Morales

Has trobat que ara la gent et demostra la seva estimació més que mai?

Sí, sí, sí... Hi ha hagut una resposta unànime que m'ha donat a entendre que la meua família és gran. I quan parlo de família no em refereixo només a la genètica sinó a tots els que estan amb mi: la gent propera, els amics, els fans... M'han enviat molts ànims des de tot arreu, centenars d'adhesions, recomanacions, ofertes de tota mena, gent que té curacions miraculoses...

Aquesta resposta ha estat una sorpresa per a tu?

No hi havia pensat mai. No soc gens narcisista. Mai no m'he recreat pensant 'oh, com m'estimen!'. Sempre he estat conscient que tinc uns quants amics, que tinc admiradors i fans... però no hi he donat més voltes.

Et preocupa la imatge que quedarà de tu per a les properes generacions?

Que tinguin un retrat de perfil [Riu]. Se me'n refot el que pensin de mi. Cadascú pot pensar el que li vingui de gust. No soc ningú, soc jo i punt. No he de dir a la gent el que ha de pensar de mi. No em preocupa gens deixar cap record concret.

Has fet de músic, de poeta, d'escriptor, de grafista, d'actor... Què et consideres?

P.R: Em considero un narrador, perquè m'interessa explicar històries. Si ho faig d'una manera o d'una altra és secundari.

EL PODER DEL RECITAT

Estàs treballant un nou disc amb l'Orchestra Fireluche. Com serà?

Es dirà *Segona florada* i serà un disc molt interessant, continuació de la primera florada, *Ataràxia* (autoeditat, 2019). Cada vegada ens coneixem més i som més família. Estem gravant un disc molt bonic per al qual estic acabant una nova cançó dedicada a l'Aina, la filla de la meva companya Memi. Ja hem fet unes quantes sessions. En la majoria de casos jo he posat poemes meus en músiques seves. I la novetat serà aquesta cançó que deia, absolutament meva. Ja en tinc l'espina dorsal construïda i els hi he de passar per tal que l'assimilin i hi posin l'os, perquè la carn ja l'he posada jo.

La resta de textos són recents o has fet una recerca en els teus arxius?

Hi ha poemes meus d'*in illo tempore*. Ara mateix no sabia datar-los, però hi ha coses extretes de la meva carpeta de poemes de tota la vida.

Aquesta carpeta ja la vas ensenyar al llibre 'Lletrerada' (Llibres de l'Óssa Menor, 1997). Ha crescut gaire des de llavors?

No, la veritat és que darrerament estic molt poc creador, he estat immers en altres ocupacions i preocupacions. Són poemes meus de tota la vida.

A 'Ataràxia' vas dedicar una cançó a la teva mare ("Sa meu mare"). Ara en dediques una a l'Aina, la teva fillastra. De què parla?

L'Aina ha contribuït de manera directa en aquesta crisi meva actual alletant-me, per pal·liar els efectes del 'cranc' que porto dins. Ella acaba de tenir un fill i té les tetes grosses que li ragen molt. Cada dia em porta un xupito de llet materna perquè me n'aprofiti. Però, a canvi, em va demanar una cançó. Serà l'única cançó del disc amb lletra i música meva. La resta són els poemes recitats. Una de les gràcies de la meva relació amb l'**Orchestra Fireluche** és que he descobert el poder del recitat.

Com va ser aquesta descoberta?

Aquest descobriment va començar amb "Nina de Miraguano", sobre un text de David Sarsanedas, lutier drapaire i integrant de la **Fireluche**. Tothom em deia 'quina cançó més bonica, que ben cantada!'. I no està cantada, està recitada, però és que jo no recito a l'estil dels rapsodes...

A les fotos que penges a la xarxa et veiem sovint llegint. Quins llibres t'interessen?

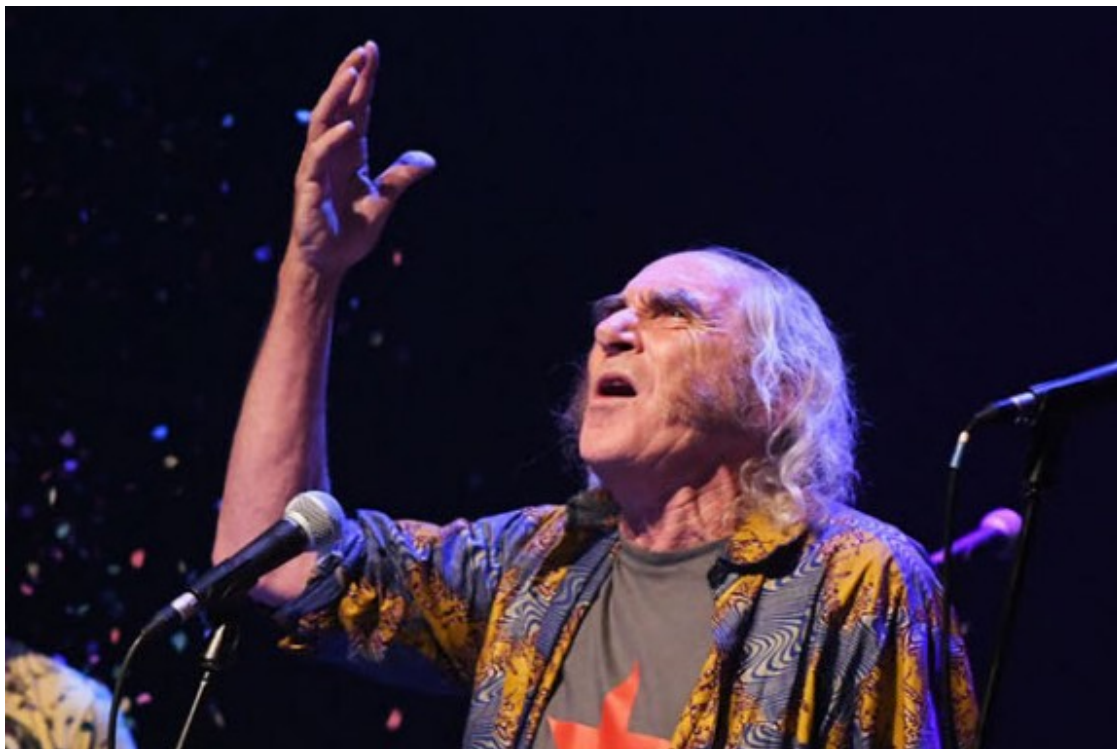
M'agraden les novel·les de lladres i serenos, els llibres d'intriga. També m'interessa la fantasia. Tot i això, de tant en tant també necessito un volum d'aquells contundents, una novel·la de pes, com per exemple la *Lolita* de Vladímir Nabókov.

Has escrit un llibre sobre música electrònica i, com a l'anterior, 'Història de l'univers' (Males Herbes, 2021), hi ha una part important de coneixement tècnic i científic. Com et documentes?

És qüestió d'agafar una cordeta i anar estirant d'aquí i d'allà. Soc totalment autodidacte. Vas estirant i va sortint la informació sobre cada tema. Tinc moltes carpetes amb apunts de temes, però una bona part ja em queda al cap. I per al procés final també hi ha persones especialistes que m'han ajudat.

Fa la sensació que hi has pensat molt, en els temes d'aquests assajos.

Sí, però no busco una validació perquè no m'importa la veritat acadèmica. Escric la meua veritat i amb això ja en tinc prou. I a qui li agradi, bé, i a qui no, que s'hi posi fulles.

Pau Riba Foto: Juan Miguel Morales

Penses que la música no ha de ser perfecta tècnicament...

Ni la música ni res. Quan l'art arriba a la perfecció queda anul·lat i mor.

...en canvi quan escrius poemes sí que has buscat una excel·lència literària.

Qui ho diu, això? Qui ho pensi, s'equivoca. En tota la meua primera etapa, que és la bona, els poemes em sortien a raig. Va ser a partir d'*Amarga crisi* (Edigsa, 1981) quan vaig començar a buscar aquesta excel·lència i és quan la vaig començar a cagar. La perfecció no mola, no emociona.

Has escrit al llibre que 'si existís un Club d'Amants del Silenci jo en seria el primer soci, i el més gran activista!'. Per què?

Perquè el silenci relaxa i t'ajuda a estar bé amb tu mateix. No estem parlant del silenci absolut, que no existeix. Parlem d'aquell silenci que ens permet sentir una branca que cruix. Paradoxalment, el que et fa adonar del silenci és un so.